

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

УДК 347.19:657(045)
JEL M40

DOI: 10.26906/EiR.2022.2(85).2639

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Гладій Ірина Олександрівна*, кандидат економічних наук, професор
Майстер Людмила Анатоліївна**, кандидат економічних наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету

*ORCID 0000-0001-9845-9706

**ORCID 0000-0002-1097-9940

© Гладій І.О., 2022

© Майстер Л.А., 2022

Стаття отримана редакцією 09.08.2022 р.

The article was received by editorial board on 09.08.2022

Вступ. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку на підтримку дій Уряду з відновлення економіки в серпні 2022 року зняла майже всі обмеження на здійснення операцій на ринках капіталу та організованих товарних ринках, які були введені 24.02.2022 р. у зв'язку зі збройним нападом росії на Україну та введенням воєнного стану. В умовах сьогодення фондовий ринок повинен функціонувати як регульований елемент цілісної фінансової системи, синхронізований з банківським сектором і системою державних фінансів. Саме тому несистемний та різновекторний його розвиток неможливий. Таким чином, з метою впорядкування цього процесу в обліковій системі суб'єктів господарювання повинна бути налагоджена ефективна система визначення теоретико-методичних засад організації обліку операцій з цінними паперами.

Побудова системи бухгалтерського обліку операцій із цінними паперами на кожному конкретному акціонерному товаристві має бути підпорядкована основній меті – задоволенню інформаційних потреб користувачів. Структура таких потреб є досить складною, адже вона поєднує в собі довгострокові та короткострокові інтереси суб'єктів корпоративних відносин.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. До розробки питань теорії та методології обліку операцій підприємства з цінними паперами зробили вагомий внесок багато вітчизняних вчених: М.Т. Білуха, Н.М. Гаркуша, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, Я.Д. Крупка, Ю.І. Осадчий, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, Л.К. Сук, В.О. Шевчук та інші.

Також проблемам оптимізації обліку операцій з цінними паперами приділяють увагу багато закордонних вчених. Так, Сунхва Чой, Стивен Янг, Сю-Е Чжан у статті «Недотримання правил не бухгалтерського обліку цінних паперів та порушення GAAP» дослідили порушення підприємствами нормативно-правових актів, що напряду впливає порушення системи бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами [1].

Майкл Е. Бредбері у публікації «Які стандарти бухгалтерського обліку стали причиною примусових заходів після прийняття МСФЗ?» вказує на те, що найпоширеніші запити Комісії з цінних паперів після прийняття МСФЗ стосуються переходу на МСФЗ, подання фінансової звітності, розкриття інформації про фінансові інструменти та пов'язаних сторін. В статті робиться висновок, що запити регулятора цінних паперів відрізняються від погляду зовнішнього аудитора і зосереджується на питаннях розкриття інформації [2].

Євей Ву, Бофу Чжан у статті «Чи може нагляд за цінними паперами зменшити ухилення від сплати податків?» констатують, що зростання державного нагляду за цінними паперами потенційно може посилити ефект зменшення корпоративного ухилення від сплати податків [3].

Основний матеріал і результати. Важливим об'єктом організації обліку за операціями із цінними паперами є облікова політика. Відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку в обліковій політиці підприємств необхідно розкривати особливості обліку цінних паперів, порядок їх оцінки та виплати доходів за ними.

В той же час облікова політика є суттєвою інформацією для аудиту. Наявність якісно сформованої та у відповідному порядку затвердженої облікової політики є свідченням про відповідальне ставлення власників та управлінського персоналу до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в сфері операцій з цінними паперами.

Облікова політика є об'єктом аудиторської перевірки, оскільки є складовою Приміток до фінансової звітності, інструментом обробки даних бухгалтерського обліку та методологічною основою складання фінансової звітності. Окрім того, облікова політика полегшує планування аудиту, мінімізує витрати часу на опитування та анкетування та надає необхідну інформацію про організацію, техніку та методику фінансового, податкового та управлінського обліку.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-14 від 16.07.1999 р., підприємство самостійно визначає облікову політику [4]. Наказ про облікову політику містить перелік всіх пунктів прийнятої на звітний рік облікової політики. Бажано за кожним пунктом в наказі наводити його нормативне обґрунтування (зазначати, на підставі якого нормативного документа прийняте те чи інше положення про облікову політику).

Формуючи облікову політику, підприємства вибирають, як правило, тільки один варіант з кількох, передбачених відповідними нормативними документами. Зміна облікової політики, вибір відображення вилливу зміни на облікову політику розкриваються та обґрунтовуються у примітках до річної звітності за поточний звітний період [4].

Облікова політика застосовується щодо подій та операцій зі зареєстрованим (пайовим) капіталом з моменту їх виникнення, за винятком випадків, коли зі зміною облікової політики суму коригування нерозподіленої суми прибутку на початок звітного року неможливо визначити достовірно. Складовою частиною організації обліку на підприємстві є перелік документів, що використовуються для первинного відображення господарських операцій з формування, збільшення, за рахунок внесків учасників та засновників у статутний капітал, методів оцінки основних засобів, які вносяться до статутного капіталу, а також перелік облікових реєстрів, необхідних для накопичення і систематизації інформації про статутний капітал.

Перелік документів повинен бути затверджений в наказі або розпорядженні керівника підприємства про облікову політику та може включати робочий план рахунків бухгалтерського обліку, що містить синтетичні та аналітичні рахунки, необхідні для ведення бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами у відповідності до вимог своєчасності та повноти обліку та звітності. В ньому може бути використано стільки рахунків і субрахунків, скільки необхідно для відображення господарської діяльності.

Залишається невирішеною і проблема структури наказу про облікову політику. Аналіз спеціалізованої економічної літератури засвідчив, що автори пропонують висвітлювати в наказі про облікову політику щодо цінних паперів різні питання, але при вирішенні цього питання відсутня однастайність. В той же час в наказі про облікову політику не повинні відображатись ті питання, які висвітлюються в статуті товариства. Так, кількість та номінальна вартість випущених акцій, способи збільшення (зменшення) статутного капіталу, хоч і пов'язані з бухгалтерським обліком, але не повинні бути вказані в наказі про облікову політику, оскільки вони зазначені у статуті.

Часто трапляються випадки, коли підприємство купує партію цінних паперів, яка складається з декількох типів, сплачуючи за неї при цьому одноразову суму. Методика розподілу витрат між об'єктами обліку може бути визначена пропорційно номінальній чи курсовій вартості цінних паперів [5]. Якщо ж до складу придбаного пакету входять цінні папери, які не мають курсової вартості, то пропонується розподіляти витрати спочатку на дві групи – для цінних паперів, які мають курсову вартість (визначається пропорційно їх курсовій вартості), і для тих, які її не мають (як залишок між здійсненими витратами та витратами, віднесеними до першої групи). Розподіл витрат між цінними паперами другої групи здійснюється пропорційно їх номінальній вартості.

Таким чином, наказ про облікову політику в частині операцій із цінними паперами слід розробити такий, який би найкращим чином відповідав інтересам підприємства. До таких питань належать: порядок створення та використання резерву під знецінення цінних паперів; порядок відображення в обліку витрат, які виникають при здійсненні операцій з цінними паперами; порядок збільшення

статутного капіталу за рахунок випуску цінних паперів та оцінки цінних паперів; перелік робочих рахунків, а також побудова аналітичних рахунків з обліку цінних паперів; перелік і строки подання внутрішніх звітів щодо цінних паперів.

Основним залишається задоволення інтересів користувачів стосовно операцій із цінними паперами (рис. 1).

Рис. 1. Інтереси користувачів щодо здійснення операцій з цінними паперами

Джерело: складено авторами за [6; 7]

Таким чином, з метою повного відображення всіх операцій з цінними паперами в обліку та фінансовій звітності доцільним є виділення таких основних складових облікової політики в частині цінних паперів: порядок емісії; методи оцінки та відображення цінних паперів на рахунках обліку та фінансовій звітності підприємства; методичні рекомендації проведення інвентаризації цінних паперів; методичні підходи обліку доходів та витрат за операціями з цінними паперами.

Цінні папери, що обертаються на фондовому ринку, різноманітні за своїм змістом. Так, основними їх видами є акції, облігації, облігації підприємств, цільові облігації підприємств, облігації місцевих позик, державні облігації, казначейські зобов'язання, інвестиційні сертифікати, ощадні (депозитні) сертифікати, вексель, іпотечні, приватизаційні, похідні та товаророзпорядчі цінні папери [5]. Інформацію про них повинна бути відображена в наказі про облікову політику (рис. 2).

Здійснення операцій із іншими інструментами є фінансовими інвестиціями, а тому розглянемо особливості формування облікової політики щодо фінансових інвестицій.

Питання щодо фінансових інвестицій, які, на нашу думку, можуть бути відображені у розпорядчому документі про облікову політику та повинні стосуватися видів довгострокових фінансових інвестицій, що мають місце на підприємстві та підходів до їх оцінки представлені в табл. 1.

Елементи облікової політики щодо операцій із цінними паперами власної емісії

- ✓ порядок формування, збільшення та зменшення зареєстрованого (пайового) капіталу;
- ✓ умови та порядок оплати вартості акцій товариства;
- ✓ напрями використання чистого прибутку, що залишається в розпорядженні товариства;
- ✓ порядок формування, проведення щорічних відрахувань та використання фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями, резервного капіталу, фонду розвитку виробництва та інших фондів спеціального призначення;
- ✓ основні положення дивідендної політики (умови нарахування та порядок виплати дивідендів);
- ✓ шляхи покриття збитків товариства;
- ✓ порядок використання прибутку товариства при його ліквідації, реорганізації;
- ✓ перелік посадових осіб, які наділяються правом дозволу на здійснення господарських операцій з елементами власного капіталу, та які несуть повну матеріальну відповідальність за збереження внесків до статутного капіталу;
- ✓ правила та графік документообороту;
- ✓ форми первинних документів з обліку власного капіталу (зведених первинних документів), які застосовуються підприємством у практичній діяльності, але не затверджені відповідними державними органами;
- ✓ форми та графік складання та надання внутрішньої звітності;
- ✓ організація та порядок проведення інвентаризації складових власного капіталу;
- ✓ побудова аналітичних рахунків з обліку власного капіталу відповідно до робочого плану рахунків.

Рис. 2. Складові елементи наказу про облікову політику стосовно операцій із цінними паперами власної емісії

Джерело: складено авторами за [6; 7]

Таблиця 1

Оцінка фінансових інвестицій на дату балансу згідно з вимогами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»

Види фінансових інвестицій	Оцінка, що застосовується для відображення інвестицій на дату балансу
Інвестиції в: асоційовані, дочірні, спільні підприємства	1) вартість, визначена за методом участі в капіталі 2) справедлива вартість. Цей метод використовується для обліку фінансових інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства за наявності однієї з умов: а) фінансові інвестиції придбані та утримуються виключно для продажу протягом дванадцяти місяців з дати придбання; б) асоційоване або дочірнє підприємство ведуть діяльність в умовах, які обмежують його здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців. 3) собівартість з врахуванням зменшення корисності Цей метод використовується за наявності однієї з умов, зазначених у п. 2, у разі неможливості визначення справедливої вартості інвестиції
Фінансові інвестиції, що придбані та утримуються до їх погашення (боргові цінні папери)	Амортизована собівартість
Фінансові інвестиції, що придбані та утримуються з метою їх продажу	1) справедлива вартість; 2) собівартість з врахуванням зменшення корисності (якщо справедливую вартість визначити неможливо)

Джерело: складено авторами за [8]

Фінансові інвестиції, первісно зараховані на баланс за собівартістю, на кожну дату балансу відображаються з використанням таких оцінок:

- за справедливою вартістю;
- за собівартістю з врахуванням зменшення корисності;
- за амортизованою собівартістю;
- за вартістю, визначеною за методом участі в капіталі.

Оцінка довгострокових інвестицій залежить як від виду цінних паперів, що формують інвестиційний портфель підприємства, так і від рівня впливу інвестора на операційну і фінансову діяльність підприємства, акції якого були придбані. Так, довгострокові фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства та у спільну діяльність зі створенням юридичної особи (спільного підприємства) на дату балансу відображаються за вартістю, що визначена за методом участі у капіталі.

Застосування того чи іншого методу залежить від мети придбання інвестицій, рівня впливу інвестора на інвестоване підприємство, строку, на який вони були придбані.

У разі володіння борговими інвестиціями (облігаціями) для їх оцінки на дату балансу передбачений метод оцінки за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій, яка визначається шляхом коригування первісної вартості на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Дисконт (премія) виникають у разі відхилення ринкової вартості облігації від номіналу. Якщо інвестор сплачує більше номіналу, вважається, що боргові зобов'язання придбані з премією, якщо менше – з дисконтом. Дисконт та премія амортизуються інвестором протягом періоду з дати придбання до дати погашення за ефективною ставкою відсотка, визначити яку можна за формулою 1:

$$ECB = \frac{PCB + (-)PCD(PCP)}{(PBO + HBO) \div 2}, \quad (1)$$

де *ECB* – ефективна ставка відсотка;

PCB – річна сума відсотка (номінал, помножений на відсоткову ставку);

PCD, PCP – річна сума дисконту, річна сума премії. Ці показники визначаються шляхом ділення загальної суми дисконту (премії) на кількість років позики;

PBO – ринкова вартість облігацій;

HBO – номінальна вартість облігацій [9].

В той же час, методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства елементи облікової політики щодо фінансових інвестицій не визначаються.

Основним юридичним документом, за яким підприємство може придбати фінансові інвестиції, є договір, у якому зазначається у предметі договору вид цінного паперу, який купують, кількість, відсоток за ним, повна вартість договору, порядок розрахунку сторін, умови переоформлення прав власності на цінні папери, гарантії продавця та відповідальність сторін.

При придбанні цінних паперів через посередника договір укладається з останнім. При придбанні, перепродажу цінних паперів за готівку або за безготівковим розрахунком підставою для здійснення записів у бухгалтерському обліку є касові ордери, платіжне доручення, виписка банку з поточного рахунка. Однак придбання фінансових інвестицій може здійснюватися не лише за грошові кошти, а й за матеріальні та нематеріальні цінності, що обов'язково повинно бути зазначено в договорі. У такому разі підставою для здійснення відповідних записів у бухгалтерському обліку є документи, які підтверджують факт передачі матеріальних та (або) нематеріальних цінностей – акт приймання-передачі основних засобів, накладна на відпуск матеріалів на сторону, Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів тощо. По кожному пакету придбаних цінних паперів складається реєстр (у двох примірниках) (табл. 2).

Прийняття управлінських рішень, пов'язаних з випуском і обігом цінних паперів власної емісії, вимагає подання інформації, що розкриває наявність та рух фінансових інструментів за певний звітний період.

Реєстр акціонерів є основним документом, що підтверджує права юридичних і фізичних осіб на володіння акціями. Він складається для кожної емісії емітента і ведеться як на паперових носіях, так і у вигляді електронних записів. В реєстрі акціонерів наводяться відомості про акціонерне товариство, засновників, номінальна вартість, кількість і категорії належним їм цінних паперів. Крім цього, на нашу думку, реєстр можна доповнити ще такими відомостями, як дата придбання акцій, дата відчуження акцій, частка в статутному капіталі. Ефективне рішення може бути прийняте тільки з урахуванням

Первинні документи, які оформляються при операціях з цінними паперами

№	Назва документу	Шифр типової форми	Особа, що складає	Особа, що підписує
1	Договір купівлі-продажу	-	Директор	Директор, головний бухгалтер
2	Прибутковий касовий ордер	КО-1	Головний бухгалтер	Головний бухгалтер, касир
3	Видатковий касовий ордер	КО-2	Касир	Головний бухгалтер, директор, касир
4	Накладна	-	Головний бухгалтер	Головний бухгалтер, директор, особа, що прийняла і здала накладну
5	Платіжне доручення	-	Платник-покупець	Головний бухгалтер, директор
6	Виписка банку	-	Касир	Касир, платник
7	Довідка бухгалтерії	-	Головний бухгалтер, бухгалтер	Головний бухгалтер, бухгалтер
8	Розрахунок бухгалтерії	-	Головний бухгалтер, бухгалтер	Головний бухгалтер, бухгалтер

Джерело: складено авторами за [7]

специфічних видів цінних паперів, оцінки доцільності випуску простих чи привілейованих акцій, визначення умов сплати дивідендів.

Відповідно інструкції № 291 витрати пов'язані із випуском цінних паперів відображають на субрахунок 952 «Інші фінансові витрати». Тут ведеться облік витрат, пов'язаних із залученням позикового капіталу, зокрема витрат, пов'язаних з випуском, утриманням та обігом власних цінних паперів; нарахуванням відсотків за договорами кредитування (крім банківських кредитів), фінансової оренди тощо.

Аналітичний облік цінних паперів повинен вестися за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування. Побудова аналітичного обліку повинна забезпечити можливість отримання інформації про фінансові інвестиції в об'єкти як на території країни, так і за кордоном (табл. 3).

Аналітичний облік цінних паперів

Вид цінного паперу	Розрізи аналітичного обліку
Акції вітчизняних акціонерних товариств	За акціонерними товариствами й видами акцій із зазначенням номінальної і фактичної вартості
Акції іноземних акціонерних товариств	За акціонерними товариствами та видами акцій в гривнях та іноземній валюті, в акцій вони випущені
Ощадні сертифікати	У розрізі установ банку і строків відшкодування грошових коштів
Облігації	За строками, видами та емітентами із забезпеченням можливості одержання даних про фінансові інвестиції в Україні і за кордоном а, також у національній та іноземній валюті

Джерело: складено авторами за [7]

Висновки. Таким чином організація бухгалтерського обліку стосовно операцій з цінними паперами повинна відповідати інтересам підприємства. До таких питань належать: порядок емісії; методи оцінки та відображення цінних паперів на рахунках обліку та фінансовій звітності підприємства; методичні рекомендації проведення інвентаризації цінних паперів; методичні підходи обліку доходів та витрат за операціями з цінними паперами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- Choi S., Young S., Zhang X-Y. Noncompliance with non-accounting securities regulations and GAAP violations. *J Bus Fin Acc.* 2019. P. 370–399. DOI: <https://doi.org/10.1111/jbfa.12377>
- Bradbury M.E., Scott T. What accounting standards were the cause of enforcement actions following IFRS adoption? *Account Finance*, 61: 2247–2268. DOI: <https://doi.org/10.1111/acfi.12661>
- Wu Y., Zhang B. Can securities supervision reduce corporate tax avoidance? *PLoS ONE*. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0270883>
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 30.09.2022).

5. Сатир Л.М., Шевченко А.О., Кепко В.М., Новікова В.В. Емісійна активність суб'єктів фондового ринку України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. № 3(34). С. 84–93. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215412>
6. Рекуненко І.І. Інфраструктура фінансового ринку України: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. 411 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/50078>
7. Головка А.Т., Лаптев С.М., Кабанов В.Г. Ринки фінансових інструментів та їх інфраструктура : монографія. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2009. 560 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» № 91 від 26.04.2000 р. Із змінами та доповненнями Міністерства фінансів № 627 від 27.06.2013 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>
9. Клим Н.М. Удосконалення класифікації фінансових інвестицій. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.6. С. 205–210. DOI: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_6/205_Kly.pdf

REFERENCES:

1. Choi, S., Young, S., Zhang, X-Y. (2019), “Noncompliance with non-accounting securities regulations and GAAP violations”, *J Bus Fin Acc.*; 46: 370–399. DOI: <https://doi.org/10.1111/jbfa.12377>
2. Bradbury, M.E. and Scott, T. (2021), “What accounting standards were the cause of enforcement actions following IFRS adoption?”, *Account Finance*, 61: 2247–2268. DOI: <https://doi.org/10.1111/acfi.12661>
3. Wu, Y. and Zhang, B. (2022) Can securities supervision reduce corporate tax avoidance? *PLoS ONE* 17(7): e0270883. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0270883>
4. Zakon Ukrainy “Pro bukghalterskyj oblik ta finansovu zvitnistj v Ukraini” [The Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine”] vid 16.07.1999 r. № 996-KhIV, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99614>
5. Satyr, L.M., Shevchenko, A.O., Kepko, V.M. and Novikova, V.V. (2020), “Emission activity of the subjects of the stock market of Ukraine”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3(34), pp. 84–93. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215412> [in Ukrainian]
6. Rekunenko, I.I. (2013), *Infrastructure of Ukraine's financial market: current status and development prospects*. DVNZ “UABS NBU”, Sumy, Ukraine, available at: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/5007> [in Ukrainian]
7. Holovko, A.T., Laptiev, S.M. and Kabanov, V.H. (2009), *Financial instruments markets and their infrastructure*. University of Economics and Law “KROK”, Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian]
8. Ministry of Finance of Ukraine (2013), Order № 91 “Accounting regulation (standard) 12 ”financial investments”. (as amended by the Ministry of Finance № 627 of 27.06.2013), available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00> [in Ukrainian]
9. Klim, N.M. (2011), “Improving the classification of financial investments”, *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, [Online], vol. 21.6, pp. 205–210, available at: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_6/205_Kly.pdf [in Ukrainian]

УДК 347.19:657(045)

JEL M40

Гладій Ірина Олександрівна, кандидат економічних наук, професор. **Майстер Людмила Анатоліївна**, кандидат економічних наук, доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету. **Організація обліку операцій з цінними паперами.**

У статті досліджено основи організації обліку операцій з цінними паперами підприємства. Доведено, що побудова системи бухгалтерського обліку операцій із цінними паперами на кожному конкретному підприємстві має бути підпорядкована основній меті – задоволенню інформаційних потреб користувачів. Структура таких потреб є досить складною, адже вона поєднує в собі довгострокові та короткострокові інтереси суб'єктів корпоративних відносин в процесі поточної та стратегічної діяльності. У цьому зв'язку нами угруповано інтереси користувачів щодо здійснення операцій з цінними паперами. Наголошено, що наказ про облікову політику в частині операцій із цінними паперами слід розробити таким чином, що б він найкращим чином відповідав інтересам підприємства. До таких питань належать: порядок створення та використання резерву під знецінення цінних паперів; порядок відображення в обліку витрат, які виникають при здійсненні операцій з цінними паперами; порядок збільшення зареєстрованого (пайового) капіталу за рахунок випуску цінних паперів та оцінки цінних паперів; перелік робочих рахунків, а також побудова аналітичних рахунків з обліку цінних паперів; перелік і строки подання внутрішніх звітів щодо цінних паперів. Наголошено на необхідності ведення внутрішньої управлінської документації стосовно акціонерів суб'єкта господарювання. Оскільки реєстр акціонерів є основним документом, що підтверджує права юридичних і фізичних осіб на володіння акціями, запропоновано доповнити його такими відомостями, як дата придбання акцій, дата відчуження акцій, частка в зареєстрованому (пайовому) капіталі. Це у підсумку буде впливати на оптимізацію управлінських рішень з урахуванням специфічних видів цінних паперів, оцінки доцільності випуску простих чи привілейованих акцій, визначення умов сплати дивідендів суб'єктів господарювання різних форм власності.

Ключові слова: цінні папери, облікова політика, дивіденди, зареєстрований (пайовий) капітал, реєстр акціонерів.

UDC 347.19:657(045)

JEL M40

Iryna Hladii, PhD (Economics), Professor. **Liudmila Maister**, PhD (Economics), Associate Professor. Vinnytsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics. **Organization of accounting of securities transactions.**

In the article the bases of organization of accounting of operations with securities of the enterprise are investigated. It is proved that the construction of a system of accounting for securities transactions at each particular enterprise should be subordinated to the main goal – to meet the information needs of users. The structure of such needs is quite complex, as it combines long-term and short-term interests of corporate relations subjects in the process of current and strategic activities. In this regard, the interests of users regarding securities transactions are grouped, which will increase the analytical value of information for the needs of category management in order to make effective management decisions. It is emphasized that the order on accounting policy in terms of securities transactions should be developed in such a way that it maximally meets the interests of the enterprise and leads to the formation of a scientifically based organizational and methodological structure of accounting for securities transactions at the request of information users. Such issues include: the procedure for creating and using the reserve for depreciation of securities; the procedure for accounting for expenses arising from transactions with securities; the procedure for increasing the registered (share) capital through the issue of securities and valuation of securities; list of working accounts, as well as the construction of analytical accounts for securities accounting; list and deadlines for submitting internal reporting on securities; disclosure of information on securities in accordance with the requirements of the National Securities and Stock Market Commission. The necessity of keeping internal management documentation on shareholders of a company is emphasized. Since the register of shareholders is the main document confirming the rights of legal entities and individuals to own shares, it is proposed to supplement it with such information as the date of purchase of shares, date of sale of shares, share in the registered (share) capital. Ultimately, this will affect the optimization of management decision-making taking into account specific types of securities, assessing the feasibility of issuing ordinary or preferred shares, determining the timing of dividend payments of business entities of various forms of ownership.

Key words: securities, accounting policy, dividends, registered (share) capital, register of shareholders.